

Temeljem članka 3. Pravilnika Komisije za vodiče HPS-a i članka 12. Programa školovanja u Vodičkoj službi HPS-a, nakon analize rezultata primjene Programa školovanja u Vodičkoj službi HPS-a, Komisija za vodiče HPS-a 10. prosinca 2016. donosi:

PROGRAM ŠKOLOVANJA VODIČA NA SPORTSKO PENJANJE (C STANDARD)

Opseg standarda

Standard »Vođenje na sportsko penjanje« (C standard) **obuhvaća:**

- penjanje na umjetnim i prirodnim stijenama opremljenim za sportsko penjanje
- penjanje kratkih i dugih sportskih smjerova
- *abseil* kao način povratka iz dugih sportskih smjerova.

Ovaj standard **ne obuhvaća:**

- kretanje orijentacijski zahtjevnim terenom
- kretanje zasnježenim ili zaleđenim terenom bilo kojeg nagiba
- penjanje neopremljenih ili nepotpuno opremljenih smjerova
- penjanje smjerova opremljenih konvencionalnim klinovima
- kretanje u visokogorju
- kretanje noću
- bivakiranje u stijeni.

Opis terena

Teren C standarda čine sportski smjerovi na umjetnim i prirodnim stijenama.

U slučaju prirodnih stijena, sportskim smjerom smatra se smjer opremljen ekspanzivnim i/ili lijepljenim klinovima odgovarajućih dimenzija za vrstu stijene u kojoj se nalaze te izrađenim od odgovarajućeg materijala s obzirom na atmosferske uvjete kojima stijena može biti izložena.

Stijena mora biti opremljena tako da uz pravilno osiguravanje, penjanje i ukapčanje svih međuosiguranja padovi u stijeni ne rezultiraju ozljedama.

Kratki sportski smjerovi moraju biti opremljeni sidrištem za spust užetom.

Dugi sportski smjerovi moraju biti opremljeni sidrištima za *abseil* i/ili ekspanzivnim/lijepljenim klinovima na udaljenosti prikladnoj za izradu složenog sidrišta.

Ocjenjivanje zahtjevnosti terena

- Teškoća napredovanja **slobodnim penjanjem** u umjetnoj stijeni opisuje se francuskom ljestvicom ocjena. Teškoća napredovanja **slobodnim penjanjem** u prirodnoj stijeni opisuje se ili francuskom ili UIAA ljestvicom ocjena, pri čemu su ljestvice međusobno usporedive tj. moguća je jednoznačna i obostrana pretvorba ocjena između ljestvica.

Osposobljenost vodiča

Vodič na sportsko penjanje osposobljen je:

- na siguran način osobe odgovarajuće osposobljenosti voditi terenom i u uvjetima C standarda
- brzo, efikasno i na siguran način ovladati situacijama koje proizlaze iz manjih odstupanja od očekivane opremljenosti sportskih smjerova (npr. pokoja nedostajuća pločica ekspanzivnog klina)
- brzo, efikasno i na siguran način ovladati situacijama koje proizlaze iz neočekivane ozljede i/ili nemoćnosti vođene osobe da nastavi s bilo kojim dijelom ture

- produktivno komunicirati s vođenom osobom u svakoj situaciji.

Osposobljenost vođene osobe

Na sportsko penjanje može biti vođena osoba koja posjeduje odgovarajuću psihofizičku spremnost. Ako vodič vođenoj osobi povjeri zadaću osiguravanja, vođena osoba mora biti osposobljena:

- na siguran način osiguravati penjača u vodstvu
- komunicirati s penjačem u vodstvu prema prethodno dogovorenom komunikacijskom obrascu.

Prije nego vodič povjeri zadaću osiguravanja vođenoj osobi, osposobljenost vođene osobe mora biti utvrđena praktičnom provjerom u kontroliranim uvjetima (na tlu i/ili uz asistenciju drugog vodiča). Vođena osoba koja ne zadovolji prilikom ove provjere **ne smije osiguravati**, no smije biti vođena na penjanje u pratnji pomoćnog vodiča koji preuzima zadaću osiguravanja.

Oprema za vođenje na sportsko penjanje

Ovdje je definirana minimalna penjačka oprema vodiča i vođene osobe na vođenim turama terenom i u uvjetima C standarda. Ostala osobna oprema nespecifična za teren i uvjete C standarda ovdje nije definirana, no podrazumijeva primjerenu odjeću, obuću, hranu, piće, pribor za prvu pomoć, čeonu svjetiljku, mobilni telefon i svu ostalu opremu potrebnu za jednodnevni boravak u prirodi.

Tablica C.1. Oprema za vođenje na sportsko penjanje

	oprema vodiča		oprema vođene osobe	
	za kratke smjerove	za duge smjerove	za kratke smjerove	za duge smjerove
penjački pojas	+	+	+	+
penjačka kaciga	+	+	+	+
penjačko uže	+	+		
kompleti (odgovarajući – kratki, produživi)	dovoljan broj	dovoljan broj		
karabineri s maticom	2 kom	8 kom	1 kom	2 kom
spravica za osiguravanje i <i>abseil</i> tipa Reverso ^a	+ (slobodan izbor)	+	+ (slobodan izbor)	+
spravica za osiguravanje Petzl Grigri ^b				opcija
šivena gurtina dužine 120 cm	1 kom	4 kom		
zamka promjera 6 mm, dužine 1 m, povezana u omču		2 kom		
zamka promjera 6 mm, dužine 5 m, povezana u omču		1 kom		
zamjena za nedostajuće pločice spitova ^c		+		
penjačice	poželjno	poželjno	poželjno	poželjno
magnezij	poželjno	poželjno	poželjno	poželjno

- a** spravica tipa Reverso = bilo koja spravica koja prima dva pramena užeta i nudi pasivan *auto-block* način osiguravanja drugog penjača (npr. Petzl Reverso, Black Diamond ATC Guide, Cassin Piu)
- b** ako je vođena osoba osposobljena za osiguravanje penjača u vodstvu dotičnom spravicom
- c** npr. nekoliko manjih stopera (na sajli) deklarirane nosivosti min 8 kN i matica (najčešće M12, rjeđe M10)

Tečaj za vodiča na sportsko penjanje

Provodi se **dva dana** tijekom jednog vikenda.

Tečaj je namijenjen penjačima koji već vladaju svim znanjima i vještinama nužnima za sigurno penjanje kratkih i dugih sportskih smjerova te žele svoje vještine i znanja nadograditi vodičkim elementima u uvjetima C standarda.

Tečaj treba kandidatima pružiti vještine i znanja potrebne za sigurno vođenje na sportsko penjanje.

Tečaj organizira Komisija za vodiče Hrvatskog planinarskog saveza.

Uvjeti za pohađanje tečaja

- članstvo u HPS-u, dokazuje se članskom iskaznicom s ovjerenom markicom za tekuću godinu
- članstvo u matičnoj stanici vodiča u tekućoj godini
- položen ispit za vodiča A standarda
- uspješno završeno osposobljavanje u HPS-u za penjanje dugih sportskih smjerova (škola sportskog penjanja koja svojim programom obuhvaća penjanje dugih sportskih smjerova ili ljetna alpinistička škola)
- barem 10 različitih kratkih sportskih smjerova ispenjanih u vodstvu, s postavljanjem kompleta, na barem tri različita penjališta u RH, u posljednjih godinu dana
- barem 5 različitih dugih smjerova minimalne ocjene 4b (po francuskoj ljestvici) i minimalne visine 100 m, ispenjanih u posljednje dvije godine
- sposobnost penjanja smjera težine 4c (po francuskoj ljestvici), u vodstvu s postavljanjem kompleta (podložno provjeri u stijeni)
- uplaćena kotizacija Hrvatskom planinarskom savezu.

Program tečaja

Sastoji se od teorijskih predavanja te penjačkih i vodičkih tehnika podijeljenih u dvije praktične tematske cjeline. Neposredni način izvođenja penjačkih tehnika mora biti usklađen s aktualnim uputama i preporukama Komisije za sportsko penjanje HPS-a.

Predavanja

- Sportsko penjanje – kratki i dugi smjerovi (nadopuna tehnika npr. rješavanje najčešćih problema Z-ukapčanje, zapetljano uže)
- Etički kodeks sportskih penjača
- Čuvanje okoliša, prirode i stijene
- Razno – trening, prehrana
- Opasnosti u planini (vrijeme, iscrpljenost, postupci u slučaju nezgode...)
- Program školovanja sportskih penjača u HPS-u
- Sportsko-penjačka natjecanja (*boulder*, težinsko, brzinsko).

Praktična cjelina »Vođenje na penjanje kratkih sportskih smjerova«

- Navezivanje vođene osobe
- Provjera u 5 točaka
- Dodavanje i skraćivanje užeta, spuštanje penjača – spravica tipa Reverso – poduka vođene osobe
- Dodavanje i skraćivanje užeta, spuštanje penjača – Petzl Grigri – poduka vođene osobe
- Ukapčanje međuosiguranja i sidrišta
- Prevezivanje (dva načina)
- Komunikacija u stijeni (glasovna, vizualna, užetom) – poduka vođene osobe
- Postupak u slučaju onesposobljenosti vodiča – poduka vođene osobe.

Praktična cjelina »Vođenje na penjanje dugih sportskih smjerova«

- Upotreba kratkih i produživih kompleta – poduka vođene osobe
- Osiguravanje partnera koji kreće sa sidrišta (opasnost od pada na sidrište)
- Osiguravanje vođene osobe na *auto-block* način
- Izrada kliznog složenog sidrišta (*in situ* ekspanzivni i/ili lijepljeni klinovi)
- Izrada fiksnog složenog sidrišta (*in situ* ekspanzivni i/ili lijepljeni klinovi)
- Izrada složenog sidrišta pomoću penjačkog užeta (*in situ* ekspanzivni i/ili lijepljeni klinovi)

- Podizanje vođene osobe (sustav kolotura 3:1 pomoću *auto-block* spravice + povećanje omjera – švicarski škripac)
- Otpuštanje *auto-block* spravice (više načina ovisno o situaciji)
- Pristup vođenoj osobi (otpenjavanjem uz samoosiguravanje)
- Prusiciranje
- Priprema vođene osobe za *abseil* i *abseil s* vođenom osobom u više dužina
- Postupak kad na ekspanzivnom klinu nedostaje pločica
- *Abseil* pomoću karabinerske kočnice
- Penjanje i osiguravanje pomoću dva užeta (poluuže, dvojčeki)
- Vođenje više osoba istodobno
- Komunikacija u stijeni (glasovna, vizualna, pomoću penjačkog užeta) – poduka vođene osobe
- Postupak u slučaju onesposobljenosti vodiča – poduka vođene osobe.

Ispit za vodiča na sportsko penjanje

Provodi se **dva dana tijekom jednog vikenda**. Vodič koji uspješno položi ispit osposobljen je za vođenje na sportsko penjanje, tj. vođenje terenom i u uvjetima C standarda.

Provjera vještina i znanja obuhvaća sve teme iz programa tečaja za vodiča na sportsko penjanje. Dodatno, provjera vještina i znanja neizbježno (automatizmom) zahvaća i teme iz drugih programa osposobljavanja, ako su ta osposobljavanja uvjet za pohađanje tečaja za vodiča na sportsko penjanje (osposobljavanje za vodiča A standarda, osposobljavanje za penjanje dugih sportskih smjerova).

Provjera se izvodi tijekom dvije ispitne ture:

- vođenje na penjanje kratkih sportskih smjerova
- vođenje na penjanje dugih sportskih smjerova.

Provjera vještina poput prusiciranja i *abseila* može se izvesti na primjerenom poligonu pri tlu ako i samo ako to nije bilo izvedivo tijekom ispitne ture. Vještine i znanja kandidata provjerava ispitivač kojega kandidatu dodjeljuje voditelj ispita. Ispitivač na ispitnoj turi ima ulogu kandidatove vođene osobe. Na ispitnoj turi ispitivač posebno prati i ocjenjuje psihofizičku spremnost kandidata, njegovo snalaženje u stijeni, suverenost pri samom penjanju, kvalitetu komunikacije s vođenom osobom, elemente koje je kandidat odradio osobito dobro ili manje dobro, eventualne sigurnosne propuste koje je učinio te vodičke kvalitete kandidata u cijelosti, onako kako one dolaze do izražaja na terenu i u uvjetima C standarda.

Ispitna ocjena obuhvaća ocjenu osposobljenosti kandidata za samostalno i sigurno vođenje na terenima i uvjetima koji su opisani standardom.

Ispit organizira Komisija za vodiče Hrvatskog planinarskog saveza.

Uvjeti za prijavu kandidata na ispit

- članstvo u HPS-u, dokazuje se članskom iskaznicom s ovjerenom markicom za tekuću godinu
- članstvo u matičnoj stanici vodiča u tekućoj godini
- uspješno završen tečaj za vodiča C standarda
- barem 10 različitih dugih sportskih smjerova minimalne ocjene 4b (po francuskoj ljestvici), minimalne visine 100 m, u potpunosti u vodstvu ili ravnopravno se izmjenjujući u vodstvu, a od kojih barem 5 smjerova vodeći polaznike na školama sportskog penjanja, ljetnim alpinističkim školama ili tečajevima za vodiče u HPS-u.

Uvjeti za stjecanje naziva vodič na sportsko penjanje (vodič C standarda)

- položen ispit za vodiča C standarda
- sposobnost penjanja kratkih sportskih smjerova težine 5c (po francuskoj ljestvici), u vodstvu s postavljanjem kompleta (podložno provjeri u stijeni)
- barem 10 različitih dugih sportskih smjerova minimalne ocjene 4c (po francuskoj ljestvici), minimalne visine 100 m, u potpunosti u vodstvu ili ravnopravno se izmjenjujući u vodstvu, a od kojih barem 5 smjerova vodeći polaznike na školama sportskog penjanja, ljetnim alpinističkim školama ili tečajevima za vodiče u HPS-u.

Nastavni kadar

Voditelj tečaja/ispita može biti isključivo vodič instruktor C standarda.

Predavači teorijskih tema iz programa tečaja mogu biti:

- vodiči instruktori C standarda
- licencirani vodiči C standarda
- osobe kojima je tema predavanja poziv/struka (npr. gorski spašavatelji, liječnici).

Demonstratori vježbi (pri tlu, u kratkom ili dugom sportskom smjeru) mogu biti:

- vodiči instruktori C standarda
- licencirani vodiči C standarda (prema uputama voditelja tečaja).

Ispitivači na ispitu (pri tlu, na ispitnoj turi) mogu biti:

- vodiči instruktori C standarda
- licencirani vodiči C standarda (prema uputama voditelja ispita).

Za provjeru usklađenosti neposrednog načina izvođenja penjačkih tehnika s aktualnim uputama i preporukama Komisije za sportsko penjanje HPS-a nadležan je **instruktor sportskog penjanja za duge sportske smjerove**. Minimalni omjer broja demonstratora prema broju polaznika tečaja je 1:2. Minimalni omjer broja ispitivača prema broju kandidata na ispitu također je 1:2.

Stručno usavršavanje, licenciranje

Uređeno je dokumentom: Postupak licenciranja vodiča.

Stručno osposobljavanje vodiča instruktora C standarda

Uređeno je dokumentom: Program osposobljavanja vodiča instruktora.

Literatura

Kao osnovna nastavna literatura za osposobljavanje vodiča C standarda koriste se sljedeća izdanja:

- A. Čaplar, *Planinarski udžbenik*, HPS
- S. Hrestak, D. Janković, *Sportsko penjanje*, HPS
- R. C. Eng (Editor), *Mountaineering: The Freedom of the Hills*, Mountaineers Books, osmo ili novije izdanje
- Pit Schubert, *Nevarnosti v gorah*, PZS
- J. Long, B. Gaines, *Climbing Anchors*, Falcon Guides, treće ili novije izdanje
- A. Tyson, M. Loomis, *Climbing Self Rescue: Improvising Solutions for Serious Situations*, Mountaineers Books